

80 de ani de la înființarea Patriarhiei Române

Înființarea Patriarhiei Române la 4 februarie 1925, de la care se împlinesc anul acesta 80 de ani, împreună cu dobândirea autocefaliei în urmă cu 120 de ani, la 25 aprilie 1885, sunt cele două mari acte istorice care au stat la baza dezvoltării, prestigiului și cinstitii de care se bucură astăzi Biserica Ortodoxă Română. Dacă autocefalia înseamnă libertate deplină în organizarea și administrarea treburilor lăuntrice, fără nici un amestec sau control al vreunei autorități bisericesti din afară, Patriarhatul reprezintă suprema treaptă ierarhică la care poate fi ridicat Întâistătătorul Bisericii și titlul cel mai de cinste care i se poate acorda, potrivit pravilei canonice și tradiției consfințite în lumea creștină ortodoxă. Cele două mari acte bisericesti pe care le aniversăm în acest an, nu numai că n-au scos Biserica noastră din unitatea generală a Ortodoxiei, ci, dimpotrivă, au fost de așa natură încât să păstreze și să asigure pe mai departe bunele raporturi cu Patriarhia tutelară de atunci și, totodată, să înlesnească și să promoveze unitatea dogmatică, de cult, canonică și de lucrare cu toate celelalte Biserici Ortodoxe surori.

Precum se știe, în Răsăritul Ortodox, întocmirea statală a fost întotdeauna ținută în seamă la organizarea bisericesti pe mitropolii și patriarhii. Însemnătatea și vaza diferitelor Biserici, determinată de dezvoltarea lor istorică, s-a răsfrânt și asupra căpeteniilor acestor Biserici, hărăzindu-le titlul de patriarhi. În acest chip, atunci când s-au alcătuit state etnice aparte, independente de Imperiul Bizantin și s-au întemeiat Biserici naționale, acestora li s-au recunoscut autocefalia, iar căpeteniilor lor titlul de arhiepiscop și chiar de patriarh. Așa s-a întâmplat, de pildă, cu popoarele din vecinătatea noastră, care, în contextul unor împrejurări prielnice, au izbutit să aibă mai de timpuriu decât noi întocmiri ierarhice, ce s-au înălțat la vreme potrivită până la treapta de patriarhi.

Mulți și-au pus întrebarea de ce românii n-au năzuit mai de timpuriu la această înaltă treaptă ierarhică pe care o încuviințează canoanele și tradiția ortodoxă? Și din care pricini anume am zăbovit noi până acum 80 de ani cu ridicarea Bisericii noastre la treapta de Patriarhie? Răspunsul este simplu: întâi, pentru că în toată desfășurarea vieții noastre bisericesti am dovedit mai puțină grabă decât alții, iar al doilea, pentru că greutatea prin care am trecut ne-au împiedicat, veacuri în șir, să tindem către dregătorii mai înalte decât acelea a căror responsabilitate știam că o putem purta cu vrednicie. Desigur, n-am disprețuit niciodată această treaptă ierarhică, însă, în smerenia noastră am știut să ținem seama întotdeauna de realitățile istorice și să avem deplină încredere în destoinicia cărmuitorilor noștri duhovnicești.

Într-adevăr, Biserica Ortodoxă Română a avut încă de la începuturile ei de organizare o situație de întâietate față de celelalte Biserici Ortodoxe surori. Astfel, mitropolitul Ungrovlahiei s-a bucurat de unele atribuțiuni aproape patriarhale. Titulatura lui era, încă din veacul al XIV-lea, următoarea: "Prea Sfințitul Mitropolit al Ungrovlahiei, Prea Cinstit și Exarh al întregii Ungarii și al Plaiurilor". Ca Exarh al Plaiurilor, adică locțiitor al patriarhului ecumenic pentru ortodocșii de dincolo de Carpați, mitropolitul Ungrovlahiei avea, prin urmare, drepturi în afara eparhiei sale și anume de a hirotoni pe mitropolitul Ardealului, care primea de la el sfaturi și îndemnuri în treburile mai de seamă.

Se știe, apoi, că, încă din anul 1382, mitropolitul Ungrovlahiei a primit de la Patriarhia Ecumenică titlul de *Locțiitor al Nicomidiei*, iar mai târziu, al Anchierei, scaune ce erau pe treapta a treia și a patra după patriarh.

În cursul veacului al XVIII-lea, când a fost vorba să se precizeze dependența

Bisericii românești de Patriarhia Ecumenică și să se lămurească drepturile pe care vlădicii noștri le susțineau în fața pretențiilor de subjugare ale ierarhilor

cârja patriarhală".

Așadar, dată fiind dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române în interiorul țării, rolul de păstrătoare și apărătoare



Nicodim
bbbbbb

greci, s-a ajuns la următoarea hotărâre: "Să nu mai fie volnic patriarhul din Constantinopol să trimită în țara noastră nici mitropolii, nici episcopi, nici egumeni, ci, acela care îl va alege sfatul și țara, acela să păstorească, iar patriarhul să-i dea numai binecuvântarea, după cum a fost din veac".

Însuși patriarhul ecumenic s-a văzut atunci nevoit să recunoască însemnătatea Bisericii noastre în Ortodoxie, prin actul sinodal din 10 octombrie 1776, privitor la ridicarea mitropolitului Ungrovlahiei la treapta de *Locțiitor al Chesareii Capadociei*, care era cea dintâi dintre mitropoliile supuse Marii Biserici din Constantinopol. Ca *Locțiitor al Chesareii*, arhiepiscopul Ungrovlahiei ajunge în 1776 întâiul mitropolit după patriarhul ecumenic, adică un înlocuitor al său. În acest chip, el dobândește învoirea de a hirotoni arhierii pentru scaunele de episcopi și mitropolii din ținuturile aflate sub oblăduirea canonică a Marii Biserici din Constantinopol, iar la un eventual sinod local, în lipsa patriarhului, avea dreptul să fie întâistătător, ca locțiitor al celui dintâi scaun mitropolitan al Patriarhiei Ecumenice.

Mulți dintre mitropolii noștri de pe vremuri, fără să aibă în fapt titlul de patriarh, s-au bucurat de o cinstitie și prețuire asemănătoare acestei înalte trepte ierarhice. Astfel, în 1598, Patri-

a dreptei credințe, strădaniile și sacrificiile făcute pentru ocrotirea Orientului creștin căzut sub turci, care i-au asigurat din partea tuturor dreptul la recunoștință, precum și poziția de întâietate ce i-a fost acordată față de celelalte



Patriarhul Nicodim Munteanu

Bisericii Ortodoxe surori, ar fi putut hotărâ, încă de timpuriu, ridicarea ei la treapta de Patriarhie sau la scurtă vreme după recunoașterea autocefaliei sale. Dar, cu tot rolul important avut în lumea ortodoxă, Biserica și poporul român au considerat prematur a imita atunci alte Biserici Ortodoxe vecine în privința înființării Patriarhiei și a respectat vechea datină a Ortodoxiei, de a ține totdeauna seama în întocmirile ei de realitățile istorice. În această privință, se știe că, până în pragul secolului al XX-lea, o mare parte din fiii poporului nostru s-au aflat sub stăpâniri străine și Biserica Ortodoxă, care a contribuit la plămădirea sufletului românesc, nădăduia în unirea tuturor românilor într-un singur stat național, act istoric care s-a înfăptuit la 1 Decembrie 1918.

Constituirea statului național unitar român în 1918 a impus reorganizarea, conform noilor împrejurări, a principalelor sale instituții publice, între care și unificarea și organizarea unitară a Bisericii Ortodoxe din toate teritoriile românești, sub conducerea Sfântului Sinod de la București. Această unificare era necesară deoarece provinciile românești, revenite la patria mamă, aveau rânduiri bisericesti diferite. Firește, înfăptuirea organizării sinodale unitare a Bisericii, urmând a se clădi, deopotrivă, pe principii autocefaliei și pe temelii constituționale, a necesitat un oarecare timp, trebuind, mai întâi, ca toți mitropolii, episcopii eparhioți și arhierii vicari din toate provinciile românești să intre în Sfântul Sinod. Lucrare care s-a încheiat la 30 noiembrie 1919, după care, la 18 decembrie 1919, Marele Colegiu Electoral Bisericesc a ales pe Episcopul

Miron Cristea al Caransebeșului în scaunul de mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, investitura având loc la 19 decembrie, același an. S-au ocupat, după aceea, cu titulari, scaunele vacante de chiriarhi și s-au reînființat vechile episcopii ale Oradei (1920), Clujului (1921) și Tomisului (1923).

Încheierea procesului de unificare și organizare sinodală autocefală unitară pe întreg teritoriul României întregite și-a găsit reflectarea și în *Constituția țării* din 1923, care, la art. 22, consfințează că "Biserica Ortodoxă Română este și rămâne neatârnată de orice chiriarhie străină, păstrându-se, însă, unitatea cu Biserica Ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor. În România, Biserica creștină ortodoxă va avea o organizare unitară, cu participarea tuturor elementelor ei constitutive, clerici și mireni... Chestiunile spirituale și canonice ale Bisericii Ortodoxe Române se vor rezolva de o singură autoritate sinodală centrală. Mitropolii și episcopii Bisericii Ortodoxe Române se vor alege potrivit unei singure legi sinodale".

Prin această nouă alcătuire, cu un număr sporit de eparhii, de preoți și credincioși, Biserica Ortodoxă Română a crescut și s-a dezvoltat ca o Biserică puternică și dinamică, a doua ca mărime și pondere în rândul Bisericilor Ortodoxe surori, astfel încât ridicarea ei la treapta de Patriarhie a devenit o necesitate pe măsura autorității și prestigiului ridicat pe care și l-a dobândit în lumea ortodoxă. Faptul acesta a părut așa de firesc și potrivit evoluției istorice a vieții noastre bisericesti că s-a impus, deopotrivă, conducătorilor Bisericii și ai Statului, încât Sfântul Sinod, în ședința sa din 4 februarie 1925, a hotărât în unanimitate și cu însuflețire: "Înființarea pentru Biserica Ortodoxă Autocefală Română a demnității de Patriarh. Ridicarea scaunului arhiepiscopal și mitropolitan al Ungrovlahiei la demnitatea de Patriarhie, iar pe titularul acestui scaun și primat al României la vrednicia de patriarh". Statul, prin reprezentanții săi - Guvernul și Parlamentul - au ratificat această hotărâre, dându-i formă constituțională prin legea votată de Senat, la 12 februarie 1925, și de Adunarea deputaților, la 17 februarie, același an, promulgată prin decret regal la 23 februarie 1925 și dată publicității în *Monitorul Oficial* nr. 44 din 25 februarie 1925. Patriarhia Română era astfel legal și definitiv înființată. La 4 mai 1925, s-a aprobat Legea organică și Statutul Bisericii Ortodoxe Române, prin care se uniformiza organizarea ei unitară.

Potrivit datinii, cu scrisoarea irenică din 12 martie 1925, Sfântul Sinod a adus la cunoștință Patriarhului Ecumenic Vasile al III-lea (1925-1929) și celorlalte Biserici Ortodoxe Autocefale ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie, prin consensul unanim al Bisericii și Satului român. Invocând temeuri de ordin istoric și canonic, scrisoarea sublinia că există toate condițiile pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la treapta de Patriarhie și preciza că "ea nu are alte dorințe decât să dea cel mult Bisericii noastre naționale, în ce privește viața ei internă, o autoritate și un prestigiu pe care le-au ajuns Bisericiile surori care au asemenea instituție ierarhică, iar aceasta nu poate fi decât în folosul Ortodoxiei în general".

Patriarhia Ecumenică, luând act de hotărârea comună a Bisericii și Statului român, a recunoscut prin *Tomosul patriarhal* nr. 1579 din 30 iulie 1925 înființarea Patriarhiei Române, căci "prețuind și înțelegând avântul și hotărârea prea iubitei și prea cinstitei sale fiică și soră în Hristos, Prea Sfânta Biserică a României, nu a găsit nici o piedică de neînvinș ca, folosind cu bun chip iconomia, de acum să-și dea cu

continuare în pag. 8

Gheorghe VASILESCU

80 de ani de la înființarea Patriarhiei Române

urmare din pag. 7

Patriarhii României

dragoste consimțământul și recunoașterea sa la cele ce prin hotărârea comună a Bisericii și Statului s-au săvârșit în România... Și de acum chiar va fi asentimentul tuturor pentru ridicarea Bisericii surori din România la vrednicia patriarhală atât pentru cinstire și răsplată, cât și pentru faptul că, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, întreg poporul binecredincios român mărindu-se, prin unirea sa politică, această cinstire este binevenită și îndreptățită”.

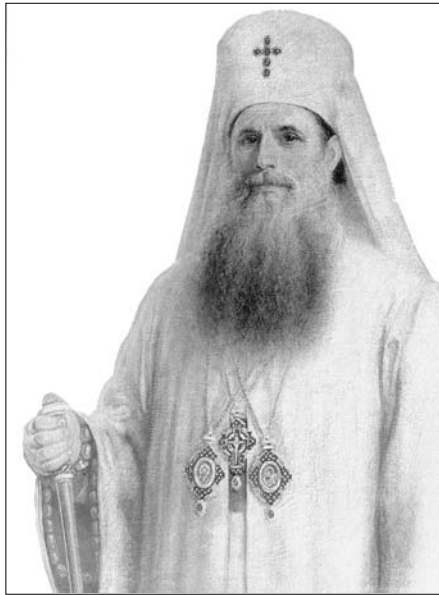
Tomosul a fost adus în țară la sfârșitul lunii septembrie 1925, de o delegație a Patriarhiei Ecumenice, alcătuită din Mitropolitii Ioachim al Calcedonului, Ghermanos al Sardeonului și primul dragoman al Patriarhiei, Spiros Constantinidis, împreună cu o scrisoare din partea ecumenicului Vasile al III-lea, prin care acesta își reafirma bucuria în legătură cu “evenimentele mari și slăvite, care, în timpul din urmă, s-au săvârșit cu evlaviosul popor român și cu Sfânta Biserică a României”. Înmânarea oficială a *Tomosului* s-a făcut în cadrul unei slujbe și ceremonii speciale, în Catedrala din București, în ziua de duminică, 27 septembrie 1925, după ce unul din cei doi mitropoliți din delegație l-a citit în fața celor prezenți, iar Miron Cristea, primul patriarh al României, a mulțumit călduros Patriarhului Ecumenic Vasile al III-lea pentru frumoasele aprecieri făcute în actul patriarhal la adresa poporului român și a Bisericii sale.

A doua zi, la 28 septembrie 1925, Patriarhul Ecumenic Vasile al III-lea, printr-o scrisoare enciclică, arăta celorlalte Biserici Autocefale Ortodoxe că “Marea Biserică a lui Hristos - respectiv Patriarhia Ecumenică din Constantinopol - judecând și înțelegând năzuința și hotărârea Sfintei Biserici Ortodoxe a României, fiică și soră a ei în Hristos, și-a dat consimțământul ei frățesc și recunoaște lucrul deja consumat”, adică înființarea Patriarhiei Române, și că, printr-o solie specială a vestit în scris și oficial la București această recunoaștere. Totodată, cerea ca și aceste Biserici “să-și dea consimțământul și recunoașterea lor la cele săvârșite și să vină în contact și comuniune cu Prea Fericitul Patriarh Miron, înmulțind astfel bucuria Prea Sfintei Biserici a României și a obștei evlavioase din care ea este alcătuită și să întărească sfintele legături de dragoste și unitate cu Biserica Română, spre folosul și propășirea tuturor sfințelor lui Dumnezeu Biserici”.

În urma acestei *enciclice patriarhale*, dar mai ales a scrisorii irenice a Sinodului Bisericii Ortodoxe Române, amintită mai sus, au sosit la București și scrisorile de recunoaștere din partea celorlalte Patriarhii și Biserici Autocefale Ortodoxe surori.

După ce toate aceste demersuri au fost îndeplinite, la 29 octombrie 1925, prin *Decretul Regal* nr. 2964, Mitropolitul primat Miron Cristea a fost întărit în scaunul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Investitura și întronizarea primului patriarh al României a avut loc la 1 noiembrie 1925, într-o atmosferă profund sărbătorească bisericească și națională. Cu ceremonia investirii și întronizării primului patriarh, înființarea Patriarhiei Române poate fi socotită deplin și canonic înfăptuită.

Consecință îndreptățită și necesară a desăvârșirii unității și suveranității statale a poporului român, înființarea Patriarhiei Române a încununat o lucrare bisericească de veacuri, care a impus Ortodoxia românească nu numai pe plan intern, ci, în egală măsură, pe plan extern. Ea este deopotrivă un drept și un titlu de merit pentru Biserica românească și credincioșii ei, dobândit în decursul unor secole întregi de rodnică activitate sub toate aspectele vieții religioase și reflectă prestigiul de care se bucură în Ortodoxie și în lumea creștină.



Patriarhul Justinian Marina

Actul înfăptuit acum 80 de ani a înlesnit Bisericii noastre o și mai frumoasă cinstire din toate punctele de vedere, la aceasta contribuind din plin cei patru Patriarhi de vrednică pomenire, Miron, Nicodim, Justinian și Iustin, iar în vremea noastră Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Miron Cristea, întâiul Patriarh, instalat la 1 noiembrie 1925, a cărmuit destinele Bisericii până la 6 martie 1939, când a decedat. A făcut unificarea bisericească din România întregită și a organizat Biserica noastră ca Patriarhie. În timpul păstoririi sale s-a votat Legea și Statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române din 6 mai 1925 și s-au adoptat o serie de regulamente, statute, instrucțiuni, decizii privind clerul de mir și monahal, funcționarea corporațiilor bisericești și administrarea bunurilor parohiale, eparhiale și mănăstirești. În 1928, Arhiepiscopia Chișinăului a fost ridicată la treapta de Mitropolie, s-a înființat în 1934 Episcopia română din America (acum Arhiepiscopie), iar în 1937 Episcopia Maramureșului, cu sediul la Sighet. În 1935, s-a construit un cămin românesc și o biserică la Ierusalim și un schit la Iordan.

La inițiativa și cu contribuția sa a reapărut în 1921 revista *Biserica Ortodoxă Română*, care își încetase apariția în 1916, din pricina războiului; s-a editat revista *Apostolul*, începând din 1924, ca organ de presă al Arhiepiscopiei Bucureștilor; s-a tipărit *Biblia* sinodală din 1936, în traducerea preoților profesori Grigore Pișculescu (Gala Galaction), Vasile Radu și Mitropolitului Nicodim, precum și câteva ediții ale *Noului Testament* și unele cărți teologice; s-a înființat în 1922 Seminarul teologic “Miron Patriarhul” din Câmpulung Muscel pentru orfanii de război, în 1927 Academia de muzică religioasă la București, și s-a adus la Mănăstirea Cernica, în 1928, Seminarul monahal de la Mănăstirea Neamț, iar o serie de tineri teologi au fost trimiși la studii peste hotare.

Patriarhul Miron a zidit actuala reședință patriarhală, a restaurat și repictat Catedrala Patriarhală și a ctitorit Mănăstirea Toplița. El a întărit legăturile cu alte Biserici creștine, prin vizitele făcute la Locurile Sfinte (1927), în Anglia (1936) și Polonia (1938) și prin delegațiile străine pe care le-a primit la București. A sprijinit participarea teologilor români la congrese și întruniri ecumenice peste hotare și a găzduit unele întruniri ecumenice în România. A făcut parte din Regentă (1927-1930) și a fost prim-ministru (10 februarie 1938 - 6 martie 1939).

Cel de-al doilea Patriarh, Nicodim Munteanu, ales la 30 iunie 1939 și înscăunat la 5 iulie, același an, la vârsta

de 75 de ani, s-a aflat în fruntea Bisericii aproape nouă ani, până la 27 februarie 1948, când a decedat. A avut o păstorire zbuciumată, dar și o înțelepciune deosebită, știind să orienteze Biserica în anii grei ai celui de-al doilea Război mondial și în frământările social-politice de după război, care au dus în final la instaurarea regimului comunist în România. N-a avut timp de prea multe realizări spectaculoase, în comparație cu predecesorul său, care a păstorit în timp de pace. Ne-a rămas, totuși, de la el o instituție bisericească de mare valoare: Școala superioară de pictură bisericească, ajunsă până la noi sub forma cursurilor de pictură bisericească de la nivelul Patriarhiei. În toamna anului 1946 a condus o delegație sinodală română într-o vizită la Moscova. Este unul din traducătorii Bibliei românești. Având studii teologice la Academia duhovnicească din Kiev (1890-1895), unde și-a luat licența în teologie, a tradus și prelucrat din rusește peste o sută de lucrări teologice, cărți de predici și broșuri religioase. Este și autorul unor lucrări teologice originale, mai ales de zidire sufletească pentru credincioși, pastorale, cărți de rugăciuni, etc.

Justinian Marina, cel de-al treilea Patriarh, ales la 24 mai 1948 și înscăunat la 6 iunie, același an, a călăuzit Biserica noastră vreme de 29 ani, până la 26 martie 1977, când a trecut la cele veșnice. Pentru modul cum a știut să orienteze activitatea Bisericii în condițiile noi de viață instaurate de regimul comunist, ridicând mult prestigiul Ortodoxiei românești în lumea creștină, este considerat cel mai mare patriarh și o figură reprezentativă a întregii Ortodoxii.

În anii păstoririi sale, între altele, la 19-20 octombrie 1948 s-a adoptat un nou Statut de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române; s-a refăcut



Patriarhul Iustin Moiescu

unitatea Bisericii strămoșești, prin revenirea greco-catolicilor în 1948; s-a făcut prima canonizare de sfinți români în 1950, proclamați solemn în 1955; s-au restaurat zeci de biserici și mănăstiri monumente istorice și de artă și s-au zidit biserici noi; s-a reorganizat învățământul teologic, începând din 1948, cu două Institute teologice universitare și șase seminarii; s-a tipărit *Biblia* sinodală, în două ediții (1968 și 1975) și toate cărțile de cult, fiecare în mai multe ediții, și s-au editat noi periodice bisericești, centrale și mitropolitane, precum și toate manualele necesare învățământului teologic; s-a reorganizat Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, prin integrarea editurii, tipografiei, care a fost extinsă și modernizată și atelierelor de obiecte bisericești, înființate în 1950; li s-a asigurat preoților de mir salarii și pensii, ca și posibilități de îngrijire a sănătății în casele de odihnă și tratament ale Bisericii; s-au înființat așezăminte de asistență socială pentru preoți și călugări

bătrâni (Dealu) și pentru călugărițe și preotese bătrâne (Vîforăta).

Pe plan extern, s-au întărit legăturile cu toate Bisericele Ortodoxe surori și s-au extins relațiile cu Bisericele creștine, iar din 1961, când Biserica Ortodoxă Română a intrat în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, ea participă activ la mișcarea ecumenică actuală (Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Bisericilor Europene, etc.). Patriarhul Justinian a vizitat, în fruntea unor delegații sinodale, Bisericele Ortodoxe Rusă, Bulgară, Sârbă, Greacă, Patriarhiile de Constantinopol, Alexandria, Ierusalim, pe unele de mai multe ori, apoi Bisericele Vechi Orientale: Armeană, Etiopiană, Coptă, Siriană din Malabar-India, unele Biserici Romano-Catolice naționale: Austria, Germania, Belgia, precum și Biserica Vechilor Catolici și Biserica Anglicană. Delegații ai tuturor acestor Biserici l-au vizitat pe patriarhul Justinian și Biserica Ortodoxă Română.

Cel de-al patrulea Patriarh, Iustin Moiescu, ales la 12 iunie 1977 și înscăunat la 19 iunie, același an, a păstorit până pe 31 iulie 1986, când a trecut la cele veșnice, remarcându-se ca un mare cărturar și ecumenist creștin. A păstorit în vremuri grele, când constrângerile și ingerințele statului comunist, ateu și agresiv, în treburile Bisericii s-au manifestat deschis. În urma demersurilor sale au fost aleși doi episcopi-vicari, cu reședința la Argeș și, respectiv, la Constanța, a început construcția unei noi clădiri pentru Institutul Teologic din București, a fost înzestrată tipografia cărților bisericești cu utilaje noi și s-au reorganizat atelierelor Patriarhiei. A acordat atenție deosebită activității editoriale, inițiind colecția intitulată *Părinți și scriitori bisericești*, proiectată în 90 de volume, precum și colecția *Arta creștină în România*, în 6 volume. Prin purtarea sa de grijă s-a tipărit o nouă ediție sinodală a *Sfintei Scripturi* (1982), cărți de cult și manuale pentru studenții teologi și elevii seminariști, s-a îmbunătățit conținutul teologic al revistelor bisericești și s-au editat buletine ale comunităților ortodoxe române de peste hotare. A condus delegații sinodale care au vizitat, în mai multe rânduri, pe români din Europa și din America și Canada, sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva, Patriarhia Ecumenică, Bisericele Ortodoxe Greacă, Rusă, Sârbă, Bulgară, Biserica Luterană din Suedia, Biserica reformată din Ungaria și a primit vizita la București a unor înfaștători și reprezentanți de Biserici și confesiuni creștine din lumea întreagă.

De la 16 noiembrie 1986, când a fost întronizat, destinele Bisericii Ortodoxe Române sunt conduse de Prea Fericitul Părinte Teoctist, al cincilea Patriarh, care a împlinit anul acesta vârsta 90 de ani și peste o jumătate de veac de arhierie. Prea Fericirea Sa a fost chemat la slujirea patriarhală într-o vreme când Biserica noastră era învăluită în volbură furtunii dezlănțuite de regimul comunist, încât primii patru ani de păstorire au fost ani de grea încercare, de răbdare și trudă neîntreruptă pentru păstrarea ființei Bisericii și menținerea în comuniune a clerului și credincioșilor. După 1990, cu înțelepciune și demnitate, a asigurat în lucrarea Bisericii puntea continuității, a trecerii de la suferință la libertate, aducătoare nu numai de binefaceri, dar și de dificultăți impuse de provocările schimbării.

Cu o inepuizabilă putere de muncă și o pilduitoare deschidere spre chemarea timpului, Prea Fericirea Sa a lucrat pentru stabilitatea și creșterea Bisericii noastre, într-un context istoric intern și internațional, nu întotdeauna prielnic. Rezultatele se cunosc: înmulțirea și întinerirea, în proporție de două treimi, a membrilor Sfântului Sinod; reactivarea unor eparhii și înființarea altora noi, în

continuare în pag. 9

80 de ani de la înființarea Patriarhiei Române

urmare din pag. 8

țară și peste hotare, între care reacțiunea Mitropoliei Basarabiei în 1992; creșterea și diversificarea pe profile și specializări a școlilor teologice, potrivit noilor cerințe, ajungându-se în prezent la 12 facultăți și 38 de seminarii, din care 4 monahale; introducerea predării religiei în școlile de stat; implicarea Bisericii în viața socială, prin asigurarea asistenței religioase în spitale, armată și penitenciare, concomitent cu activitatea social-caritativă și de ajutorare a bătrânilor, orfanilor, copiilor abandonati, a familiilor defavorizate; intensificarea activității editoriale, prin tipărirea tuturor cărților de cult, a *Biblii* în mai multe ediții, inclusiv a *Biblii* - ediție jubiliară a Sfântului Sinod, și creșterea numărului publicațiilor bisericești; zidirea în toată țara a sute de noi biserici, înființarea de noi schituri și mănăstiri, la care se adaugă canonizarea unor sfinți români în 1992.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a reeditat în 1988 *Biblia* de la București din 1688, a lui Șerban Cantacuzino, pentru care a primit premiul "Timotei Cipariu" al Academiei Române. Este autorul mai multor lucrări teologice și a miilor de predici, cuvântări, meditații, studii și articole reunite în colecția *Pe treptele slujirii creștine*, în

care au apărut până acum XV volume, pentru care a fost ales în anul 1999 membru de onoare al Academiei Ro-



PF Părinte Patriarh Teoctist

mâne. După anul 1990, a primit titlul academic de *Doctor Honoris Causa* al mai multor Universități din țară și de

peste hotare.

Prea Fericirea Sa a vizitat în mai multe rânduri comunitățile ortodoxe române din Europa Occidentală, America de Nord, Canada și America de Sud. A contribuit la strângerea legăturilor frățești cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, conducând delegații sinodale care au vizitat Patriarhia Ecumenică (1987 și 1991), Patriarhia Bulgară (1987), Patriarhia Rusă (1988), Patriarhia Sârbă (1987 și 1995), Biserica din Cipru (1996), Biserica Greciei (1998), Biserica din Polonia, Biserica din Malabar-India (1998), și a primit vizitele mai multor Întâistătători de Biserici Ortodoxe, mai ales după anul 1990. Totodată, a manifestat deschidere spre cooperare și dialog cu alte Biserici și cu instituții internaționale creștine, grăitoare fiind vizita Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea la București, în anul 1999, și a Prea Fericirii Sale la Roma și Vatican, în anul 2002.

Sunt doar câteva din împlinirile ultimilor 15 ani, la care se adaugă inițiativa ridicării în București a Catedralei Mântuirii Neamului, dar suficiente pentru a înțelege răspunsul pe care îl dă Biserica noastră imperativelor epocii pe care o străbate țara și poporul român, în contextul integrării europene. Încrederea pe care poporul român o exprimă constant din anul 1990 încoace

în Biserica Ortodoxă Română și în rolul ei nedezmîntit în viața țării, constituie confirmarea cea mai autentică și credibilă a viabilității lucrării sale de slujire a credincioșilor, sub călăuzirea înțeleaptă și roditoare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

*

La acest popas sărbătoresc, prilejuit de aniversarea autocefaliei și înființarea Patriarhiei, se cuvine să ne aducem aminte, cu evlavie și recunoștință, de toți aceia care, de-a lungul veacurilor, s-au ostenit și au luptat până la sacrificiul de sine pentru apărarea drepturilor și libertății poporului român și ale Bisericii străbune: martiri, mărturisitori, voievozi, ierarhi, cuvioși, preoți și credincioși. Ne înclinăm, totodată, cu respect în fața memoriei fraților noștri de neam și de credință care au căzut eroic pe câmpurile de luptă pentru întregirea țării și pentru apărarea legii strămoșești. □

Prezentare de carte

† TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pe treptele slujirii creștine*, vol. al XIV-lea și al XV-lea

Literatura teologică românească s-a îmbogățit la sfârșitul anului trecut și începutul acestui an cu încă două volume din antologia de scrieri teologice intitulată *Pe treptele slujirii creștine*. Începută în anul 1992, această lucrare cu dimensiuni monumentale semnată de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române este un dar pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh îl face Bisericii pe care o păstorește și culturii românești.

Întreaga colecție este realizată în condiții grafice deosebite de către Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române completând literatura de specialitate a tezaurului teologic românesc.

În prefața volumului al XIV-lea, semnată de către dl Acad. Virgil Cândea este explicat termenul de antologie care denumește opera Părintelui Patriarh: "folosim intenționat termenul de antologie pentru acest ansamblu de texte impunător prin amploare, diversitatea temelor și, mai ales, prin autoritatea alcătuitorului. Dintr-o activitate intelectuală și pastorală incomparabil mai bogată, venerabilul autor a ales numai alocuțiuni și scrieri pe care le-a socotit povăuitoare pentru cei de azi și de mâine, și, în același timp, mărturisitoare pentru propriul său apostolat duhovnicesc și social consacrat Bisericii Ortodoxe Române... *Pe Treptele Slujirii Creștine* formează un ansamblu singular în literatura teologică românească, din mai multe rațiuni. Cele 1440 de texte întrunite în aceste 14 volume fac parte prin genurile și tematica lor din numeroase compartimente ale scrisului bisericesc: omilii și predici rostite în diferite momente ale anului liturgic, exegeze biblice, panegirice hagiografice, pastorale adresate întregului popor credincios, la marile praznice ale Nașterii și Învierii Domnului, povățuiri duhovnicești, introduceri la cărți de cult, monumente ale literaturii religioase, manuale universitare și lucrări ale scriitorilor bisericești de ieri și de azi, editate cu îndemnul și binecuvântarea Părintelui Patriarh, cuvinte de îndrumare pentru tinerii seminariști și stu-

denți, viitorii noștri preoți, monahi și teologi, evocări ale marilor dascăli și păstori ai Bisericii sau comemorări ale evenimentelor din istoria ei și a neamului românesc".

În acord cu celelalte volume, cel cu numărul XIV are aproximativ aceeași extindere fiind structurat în șase capitole care evidențiază diversitatea activităților Părintelui Patriarh oferind cititorului imaginea dinamică a Bisericii Ortodoxe Române din ce în ce mai integrată în toate sectoarele societății. Capitolul cinci al acestui volum este de o importanță deosebită deoarece prezintă hrisovul și tomosul privind canonizarea sfinților români: Sfântul Ierarh Teodosie al II-lea de la Mănăstirea Brazi și Sfântul Cuvios Vasile de la Poiana Mărului. În cuvântul de învățătură rostit la slujba Sfintei Liturghii săvârșită la Mănăstirea Brazi pe 5 octombrie 2003, Părintele Patriarh afirma: "prezentarea Sfințelor Moaște și a icoanei fiecăruia dintre ei și închinarea lor în fața noastră, ne-au deschis curajul de a urma pilda vieții lor, dar ne și întipărește în cugete câtă valoare acordă omului, Biserica noastră... Noi românii, n-avem cum să mergem în Europa cu bunuri economice, cu mari valori materiale, ci ducem acolo în dar valorile noastre spirituale, evlavia credinței strămoșești, pe care o arătați și o continuați dumneavoastră".

"Volumul al XIV-lea ni-l înfățișează pe Întâistătătorul Bisericii noastre în alte ipostaze eminente, îndeosebi pe planul relațiilor interortodoxe și ca personalitate de marcă a vieții culturale și academice românești", sublinia dl Academician Virgil Cândea.

Cel de-al XV-lea volum, este structurat într-un mod asemănător în cinci capitole, dar oferă a o atenție deosebită

comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, Apărătorul Creștinătății. În cuvântul de învățătură rostit la Mănăstirea Putna pe data de 2 iulie Prea Fericitul Părinte Patriarh sublinia că "prezența din lumea largă a acestor păstori și slujitori de altare oferă astăzi împreună cu noi, cei de acasă, jertfa credinței și evlaviei, pe care întreaga suflare românească o datorează cinstirii Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, Apărătorul Creștinătății, neîntrecutul Ziditor de biserici și mănăstiri, cele două mari coloane ale vieții și lucrării domnitorului și slăvitului Voievod... Iată, iubii Părinți și frați, că astăzi, în ziua în care se împlinesc 500 de ani de când Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare a intrat pe poarta acestei mănăstiri, spre a fi așezat cu rugăciuni și lacrimi în mormântul pregătit de el în Biserica "Adormirii Maicii Domnului", locul de trecere spre viața veșnică, ne-a învrednicit să-l sărbătorim noi toți,

Biserica și țara, ca Voievod și Sfânt al ortodoxiei și al Creștinătății".

Alt capitol al acestui prestigios volum îl prezintă pe Prea Fericitul Părinte Patriarh ca pelerin "Pe urmele sfinților capadocieni" cu prilejul vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Române la Istanbul și Capadocia pe 20 mai 2004, iar în capitolul al III-lea este semnalată prezența Patriarhului Ecumenic în România, în anul ștefanian (octombrie 2004).

Redăm în continuare câteva fragmente din prefața acestui volum semnată de către d-na Acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga: "Aproape în toate cuvântările sale, Patriarhul folosește o vorbire limpede, rostită fără nici o emfază, așa cum de altfel se desfășoară toată omiletica sa. Totdeauna cuvintele

pătrund în inimile cele mai smerite, ca și în mințile cele mai ascuțite, cu aceeași putere a credinței trăite. Chiar și atunci când revine pe aceleași teme, nu se repetă niciodată. Izvorâte, parcă, din mereu alte surse proaspete, vorbele se înșiruiesc liniștit, pline de miez și de limpezime, aducând neconținut sensuri noi în vechile pilde, dându-le vibrația necesară momentului istoric, atât de greu, al zilei.

Pe Treptele Slujirii Creștine dovedește interesul Prea Fericitului Patriarh pentru problematica morală și spirituală așa de complexă și de diferită a lumii contemporane. Familia și pericolul disoluției ei, tineretul, copiii, cei din familie și cei fără familie, școala și educația religioasă, dialogul între confesiuni, ecumenismul, personalități și momente importante din istoria Bisericii și neamului românesc (cum a fost anul 2004, când s-au comemorat 500 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Ștefan cel Mare) și atâtea alte chestiuni, tot atât de importante și de delicate, își găsesc locul în preocupările curente ale Patriarhului nostru. Și mai cu seamă, relațiile cu Bisericele Ortodoxe surori, cu Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, îi prilejuiesc întâlniri și vizite reciproce, fie la noi în țară, fie în străinătate, întâlniri rodnice pentru întărirea prestigiului Bisericii în această lume amarnic secularizată".

Considerând aceste două volume drept niște daruri oferite de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Bisericii românești acum când Dumnezeu l-a învrednicit să împlinească patriarhala vârstă de 90 de ani, ne exprimăm bucuria pentru apariția acestora. Ceea ce trebuie remarcat este duhul filocalic, părintesc al acestor scrieri, un duh care este rodul înțelepciunii Părintelui Teoctist, un duh provenit din experiența sa de peste 75 de ani de viață monahală, un duh al înțelegerii problemelor cu care se confruntă Biserica Ortodoxă Română și al osârdiei de ai apropia pe toți de Dumnezeu.

Sorin - Vasile TANCAU

